

El marcatge diferencial d'objecte en català (i Fabra)

ANNA PINEDA
Universitat París-Sorbona (París IV)

1. INTRODUCCIÓ

El *marcatge diferencial d'objecte* (d'ara endavant MDO) és un fenomen ben establert en moltes llengües del món, com ara l'hebreu, l'hindi o el turc, i també en diverses llengües i varietats romàniques, com l'espanyol, el sard o el romanès. Consisteix en la introducció dels objectes directes mitjançant l'ús d'una marca específica, diferencial. Aquesta marca s'ha identificat sovint amb una preposició (d'aquí que el fenomen també s'anomeni *acusatiu preposicional*), i en el cas de les llengües romàniques i moltes d'altres la marca és sovint coincident amb la que duen els objectes indirectes, és a dir, la de datiu. El MDO constitueix un dels fenòmens que més interès ha suscitat i suscita encara en la lingüística, tant en els enfocaments més tradicionals com en els més teòrics (vegeu, per exemple, Rohlf, 1971 i 1973; Bossong, 1991 i 1998; Pensado, 1995; Torrego, 1998; Aissen, 2003; Laca, 2006; Leonetti, 2008; Iemmolo, 2010; López, 2012).

El MDO és un fenomen multicausal. Ens interessa destacar, ara, que se li atribueix una funció distintiva, en el sentit que és una eina que permet marcar i distingir, quan fan funció d'objecte, els participants animats altament particularitzats (per exemple humans i definits), que altrament s'identificarien amb la funció de subjecte (és a dir, presenten les característiques típiques dels subjectes). L'aparició de la marca en un objecte directe no és, doncs, atzarosa, sinó que està condicionada per les característiques semàntiques de l'element afectat. S'ha constatat, efectivament, que l'animacitat i la definitud de l'objecte directe són propietats que regulen el sorgiment i l'expansió del MDO. En aquest sentit, s'estableixen dues escales que permeten establir jerarquies entre els elements que més probablement presentaran la marca en les llengües del món (situats al capdamunt de les escales)

i els elements per als quals la presència de la marca és menys probable (situats al capdavall de les escales).

- (1) Escala d'animacitat:
humà > animat > inanimat
- (2) Escala de definitud:
pronoms > noms propis > definits > indefinits específics > indefinits no específics (> escarits)

En la tradició lingüística catalana s'ha assumit que el MDO és un fenomen bàsicament absent, restringit als elements situats al capdamunt de tot de les jerarquies que regulen aquest fenomen en les llengües del món (1)-(2), és a dir, els pronoms personals, i uns quants (pocs) casos més, que detallarem a l'apartat 2.

Tanmateix, i com ja assenyala Sancho Cremades (2002, p. 1737), en aquest punt de la gramàtica hi ha «una clara divergència entre el català parlat i el català escrit que atén a la normativa. En el català parlat arreu del domini lingüístic hi ha un ampli ús de la preposició *a* (i les formes *an*, *ana*, *amb*) davant dels objectes directes animats definits, tal com s'esdevé en castellà: *No he vist {a la Maria / als nois}*». Hualde (1992, p. 86-87 i 237-241), Aissen (2003, p. 451), Naess (2004, p. 1188) i Escandell-Vidal (2009, p. 840) fan constatacions similars sobre l'abast del MDO en català. Efectivament, el MDO és avui dia un fenomen molt freqüent en la majoria de parlars catalans (no solament en registres col·loquials), tant en la llengua oral com en la llengua escrita —fins i tot a la premsa o en les comunicacions institucionals, cosa especialment visible en l'era digital, quan molts textos es fan públics abans que hi pugui haver passat un corrector. Abans d'aprofundir-hi, però, vegem com la prescripció i la descripció de la llengua catalana han evolucionat al llarg del darrer segle en relació amb aquest aspecte de la gramàtica.

2. DE FABRA A LA GIEC

Fabra (1918 [1933], § 112.I) considerava que el MDO era obligatori amb els pronoms personals, i que podia emprar-se també davant de pronoms com *tothom*, *tots* i el relatiu *qual*. Amb el pas dels anys, altres gramàtics van anar ampliant aquesta llista de pronoms. Tal com reporta Sancho Cremades (2002, p. 1738), Ruaix (1985, p. 174) hi afegí el relatiu i interrogatiu *qui*, Wheeler *et al.* (1999, § 14.1.1.1) hi afegiren *ningú*, Solà (1994, p. 177) hi afegí *algú* i Mestres *et al.* (1995) observaren el cas de *altri*. De fet, els casos de *qui* i *ningú* ja havien estat observats per Fabra, no en la gramàtica normativa, sinó en la del 1912 (Fabra 1912, § 122), on constatava que el català en aquests casos admetia tant l'ús amb MDO com sense.

D'altra banda, Fabra (1918 [1933], § 112.II) també establí l'ús de la preposició amb recíprocs (*l'un a l'altre*) i amb estructures comparatives amb el verb elidit (*com el gat a la rata*). Es tracta, de fet, d'estructures en què tant el subjecte com l'objecte, altament individuats/particularitzats, apareixen en posició postverbal, i el MDO emergeix com un mecanisme útil per a distingir les dues funcions sintàctiques en joc.

De fet, aquesta funció distingidora del MDO s'evidencia també en els contextos d'ambigüitat potencial, als quals Fabra (1912, § 122) ja al·ludí: «La preposición *a* [...] parece perfectamente admisible en [...] y en aquellos casos en que su omisión podría dar á confusiones», cas que exemplificava justament amb l'interrogatiu *qui*:

- (3) *Qui* ha vist en Miquel? / *A qui* ha vist en Miquel?

En aquest tipus de casos, el MDO permet desfer l'ambigüitat potencial entre la interpretació de subjecte i la d'objecte. De contextos d'aquest tipus Fabra, de fet, n'havia detectat força més. És molt interessant que, com ens va fer notar Xavier Rofes (comunicació personal), en les primeres versions de la seva *Gramàtica catalana*, començant per l'edició del 1918, Fabra dedicava tota una pàgina (que desapareixeria a partir de les edicions dels anys trenta) a oferir diversos recursos, com ara l'ús de la coma, canvis d'ordre o el recurs a la passiva, per solucionar un bon nombre de contextos d'ambigüitat potencial (*La fonètica precedeix la morfologia*, *Qui ha vist en Joan?*, *Demà tornarà l'estranger que visità en Joan*) amb recursos alternatius al MDO —en podem deduir, doncs, que si calia donar alternatives era perquè, justament, es recorria abundantment a aquesta marca.

Amb el pas dels anys, gramàtics com Solà (1994) ampliaren la llista d'exemples d'ambigüitat potencial, per als quals es creà el consens que el MDO hi era recomanable:

- (4) a. El Barça serà campió si venç *al Madrid*.
 b. Com penseu que afectarà el món d'Internet *a l'economia mundial*?
 c. L'estimo com / més que *a la meva mare*.

Finalment, d'ençà de Fabra (1918 [1933]) diversos gramàtics assenyalaren altres contextos on el MDO s'hauria de permetre, i de nou s'assolí un consens. És el cas de les estructures paral·leles (Solà, 1994, p. 166-167) del tipus (5) i els casos de sinislocació i dextralocació (6) (Solà, 1994, p. 167, i vegeu també Escandell-Vidal, 2007).

- (5) T'he vist *a tu* i *al metge*.
 (6) (A) *la meva mare*, la visitaré demà.

Amb la publicació de la nova gramàtica normativa (GIEC) el 2016, s'accepta l'ús de MDO en tots aquests contextos, i s'hi afegeix el cas dels quantificadors pronominals *cada u, cadascú, qualsevol* 'any one', els quantificadors quantitius (*molts, pocs, bastants...*) i indefinits (*uns, uns quants, uns altres...*) usats pronominalment, i els interrogatius *quin/-a/-s/-es* i *quants* (7). També es fa una descripció exhaustiva dels contextos d'ambigüitat potencial, amb exemples com els de (8), i casos de reordenació per motius estilístics (9). Finalment, la GIEC estableix que «se sol emprar la preposició *a* per a marcar el complement directe animat que apareix posposat a un complement de règim (sobretot si té una estructura complexa)», com en els exemples de (10):

- (7) a. Aquí premien (*a*) *qualsevol*.
 b. Això afectarà (*a*) *molts*.
 c. (*A*) *quina dona* has vist?
 d. (*A*) *quants alumnes* premiaran?
- (8) a. Diuen que rellevarà *a l'alcalde* una regidora.
 b. No hauria de poder vèncer mai *a la raó* la força bruta.
 c. És preocupant veure com ha enfonsat *a l'acusat* la teva declaració.
 d. Si no va vèncer la força bruta *a la raó*, poc se n'hi va faltar.
 e. Aquest és l'objectiu que defineix *a la biolingüística*.
 f. En igualtat de condicions, tenen potestat d'elegir *a les més qualificades*.
 g. Consideraven les úniques culpables de les desavinences familiars *a les teves germanes*.
- (9) *A l'apatia habitual* vencé l'esperança del triomf.
- (10) a. No va poder convèncer d'estudiar literatura medieval *a les filles*.
 b. Ha convidat a passar un cap de setmana en un hotel de muntanya *a la teva germana*.

Amb tot, la normativa rebutja encara l'ús del MDO en la majoria dels contextos d'ús possibles, tals com sintagmes nominals amb referents humans (*He vist a la teva cosina*) i noms propis (*He vist a la Maria*), que ni són dislocats ni presenten potencialment cap ambigüitat. La prescripció s'allunya, així, del que ocorre en el català parlat (tant en registres formals —discursos de polítics, premsa— com informals), i fins i tot de bona part del català escrit abans que hi passi un corrector. De l'existència d'aquest fenomen, Fabra ja n'era ben conscient, com no podia ser d'altra manera. Ho evidència, per exemple, un passatge de la seva gramàtica normativa, en què exposava:

És molt convenient saber distingir un complement indirecte d'un complement directe, [...]. Així, en *Hem escrit a la Maria*, si reemplacem el complement

a la Maria per un pronom feble, aquest es troba ésser *li* (*Li hem escrit*); doncs el dit complement és indirecte (i *Hem escrit a la Maria* és correcte). En *Hem vist a la Maria*, en canvi, si reemplacem el complement *a la Maria* per un pronom feble, aquest es troba ésser *l'* (*L'hem vista*); doncs el dit complement és directe (i convé per tant ometre-hi la preposició: *Hem vist la Maria*). (Fabra, 1918 [1933], § 113)

Si Fabra explicava com es podia distingir un complement directe d'un d'indirecte, era precisament perquè per a molts parlants ambdues funcions podien coincidir formalment, és a dir, podien ser encapçalades per la preposició *a*. En altres paraules, molts parlants sentien —i senten— com a natural una seqüència del tipus *Hem vist a la Maria*, i això justificava que Fabra expliqués el recurs de la substitució pronominal per detectar un ús de la preposició no acceptat per la normativa. De fet, d'aquest ús força estès del MDO en català Fabra en parlà de manera clara en altres obres seves. És el cas de la gramàtica del 1912:

[...] en catalán se dice indistintamente *Hem vist la casa de ta germana* y *Hem vist ta germana*: el complemento directo ó pasivo es introducido en ambos casos sin el auxilio de la preposición *a* [...] *hase dado modernamente la preferencia á la construcción con a*, llegando muchos escritores á dar al empleo de esta preposición la misma extensión que tiene en castellano. [...] así, se oye á menudo *Coneixes a la meva filla?*, óyese también con igual frecuencia *Coneixes la meva filla?* (Fabra, 1912, § 122)

D'aquest fragment, i en concret d'expressions com «se dice indistintamente» o «con igual frecuencia», es desprèn l'abast que tenia en aquella època l'ús del MDO en català. Actualment, com aleshores, la percepció que un parlant atent té de l'extensió del fenomen és que continua en auge.

Reproduïm a continuació alguns exemples del fenomen que hem aplegat darrerament, i que mostren que en la majoria de varietats catalanes el MDO s'estén (com una possibilitat) als objectes directes humans/animats, ja siguin noms propis (11) o sintagmes nominals definits (12). També és possible l'ús del MDO amb elements situats més avall en les escales d'animacitat i definitud que reproduïem en (1)-(2), com ara els indefinits, no solament específics (13), sinó també inespecífics (14), i fins i tot amb sintagmes esgarriats (és a dir, sense cap determinat) (15). Per a alguns parlants, són naturals també exemples en què el MDO introdueix objectes directes que corresponen a entitats o poden ser interpretats com a referits a un col·lectiu de persones (16), incloent-hi topònims que segurament es presten a aquesta interpretació col·lectiva (17). Més encara, es detecten també exemples amb objectes directes netament inanimats, tant definits com indefinits (i fins i tot esgarriats) (18). Constatem, en definitiva,

que el MDO en català ha anat avançant, almenys per a una bona part dels parlants, des dels elements situats al capdamunt de les jerarquies d'animacitat i definitud fins als que se situen més avall, i ha arribat en alguns casos al capdall de les escales.

- (11) Hem vist *a Puigdemont* ferm i animat. (*Diari de Tarragona*, 07/04/2018)
- (12) Han detingut *al president*. (*ElNacional.cat*, 25/03/2018)
- (13) *a*. Després he vist a un grup d'estudiants que estaven cridant. (*Diari de Girona*, 24/03/2017)
- b*. Han trobat *a una persona amb una ferida a la cara*. (*Diari Més, Tarragona-Reus-Costa Daurada*, 03/05/2018)
- (14) *a*. Dies abans cinc homes s'havien preparat per agredir *a alguna dona* en grup. (*Elcritic.cat*, 27/04/2018)
- b*. Tu mataries *a un home* per la vida d'un altre? («El meu lament», cançó de Ferran Palau, àlbum *Santa ferida*, 2015)
- c*. Coneixeu *a algun llicenciat* en filologia catalana? (Oferta de feina via Whatsapp, en un grup de filòlegs catalans)
- (15) *a*. Els últims mesos hem vist que l'Estat acusava *a professors* de delictes d'odi. (Parla espontània, català central, Barcelona, 16/05/2018)
- b*. Vam iniciar uns cursos per formar *a mestres* en gramàtica i llengua de signes. (Parla espontània, català central, Barcelona 7/11/2018)
- (16) *a*. Ciutadans serveix per parar *a Podem*. (Parla espontània, català central, RAC1, 18/05/2018)
- b*. Un partit que uneix *a diferents sensibilitats*. (Parla espontània, català central, RAC1, 26/10/2018)
- (17) Aquestes primàries, aquest gruix és el que pot fer *a Barcelona* gran. (Parla espontània, català central, RAC1, 08/05/2018)
- (18) *a*. Els determinants acompanyen *als noms*.
- b*. El morfema flexiu de grau *íssim* només és gramatical si flexiona *a un adjectiu*.
- c*. Un morfema flexiu de grau pot modificar *a un adjectiu*, i l'exclamatiu *quin* pot modificar *a adjectius amb funció de nom*.¹ (Textos escrits, diversos estudiants de 4t del grau en llengües aplicades, UPF, 2018)

1. Com ens fa notar Gemma Rigau (comunicació personal), la seqüència «adjectius amb funció de nom», malgrat ser un sintagma nominal escarit, ja no és tan inespecífic com seria si no presentés la modificació en forma de sintagma preposicional.

En definitiva, i si bé no existeix (encara) un estudi dialectal exhaustiu d'aquest aspecte sintàctic, es pot constatar que hi ha, recuperant els mots de Sancho Cremades (2002, p. 1737), «una clara divergència» entre el que fan (una bona part, si no la majoria de) els parlants i el que dicta la normativa. És fàcil atribuir aquesta disparitat a la visió del MDO com un fenomen fruit de la interferència de l'espanyol i, per tant, com un fenomen que calia defugir per assegurar un català més genuí. Tanmateix, una anàlisi acurada de la diacronia del català ens pot fer veure que el MDO, aquesta eina gramatical generalment rebutjada per la normativa, constitueix possiblement un tret genuí de la nostra llengua. En efecte, se'n documenta un ús notable en èpoques antigues, prèvies a l'inici de la pressió de l'espanyol. Com molt bé expliciten Salvador i Pérez Saldanya (1993), cal tenir en compte que:

Si le catalan avait évolué, avant de subir la pression sociolinguistique du castillan, vers des solutions grammaticales déterminées qui sont nées pendant son époque de configuration comme langue, le fait de considérer le résultat comme un castillanisme deviendrait problématique [...] quelques études récents [...] invitent à être prudent en ce qui concerne la position de la grammaire normative sur le sujet. (Salvador i Pérez Saldanya, 1993, p. 60)

Ho ampliëm tot seguit.

3. EL MDO EN CATALÀ, EVOLUCIÓ O INTERFERÈNCIA? DEL CATALÀ ANTIC AL SEGLE XXI

Tenint en compte l'extensió del MDO en el conjunt de l'espectre romànic, sembla assenyat no descartar, doncs, que l'abast actual d'aquest fenomen en català sigui fruit de l'evolució interna de la llengua. Diversos estudis han constatat que el MDO era relativament abundant en la llengua antiga, més enllà dels pronoms personals (Meier, 1947 i 1948; Perera, 1986; Adell, 1994; Cabanes 1994 i 1995) —la major part d'aquests estudis se centren en el segle xv. En el marc del projecte per a una *Gramàtica del català antic*, Pineda (en premsa a i b) ofereix un estudi exhaustiu del sorgiment i extensió del MDO en català antic, des dels primers textos (segles XII-XIII) fins al final del període (segle xvi), a partir de l'estudi d'un corpus de 900.000 mots representatiu de la variació diacrònica, diatòpica, diafàsica i diastràtica de la llengua. Les conclusions d'aquest estudi indiquen que el MDO apareixia de manera notable amb noms propis (de persona i de divinitat) i SN humans definits, a més dels pronoms personals. Ho resumim en la taula 1, que inclou també dades del període inicial del català modern, el segle xvii (Pineda, 2018):

TAULA 1
*Visió global de l'evolució del MDO des dels inicis del català antic
 fins als inicis del català modern²*

Segle	<i>Pronoms personals</i>	<i>Noms propis</i>	<i>Noms propis divinitat</i>	<i>Definits humans</i>	<i>Indefinits humans</i>
XI-XII	0% (0/1)			0% (0/6)	
		—	—		—
XIII	17,9% (19/106)	16,2% (23/142)	0% (0/135)	2,4% (10/417)	1% (1/96)
XIV	34,5% (19/55)	1,9% (5/262)	0% (0/29)	2,8% (16/567)	2,7% (4/147)
XV	62,1% (19/55)	12,8% (23/180)	21,8% (12/55)	9,7% (60/617)	7,3% (14/192)
XVI	97,3% (36/37)	65,4% (100/153)	92,6% (25/27)	26,8% (125/466)	11,8% (18/153)
XVII	100% (2/2)	90,6% (77/85)	93,5% (43/46)	69,9% (76/92)	22,4% (28/80)

FONT: Pineda (en premsa a i 2018).

Per raons d'espai, donarem exemples només d'una de les classes d'objectes directes, la dels noms propis, i remetem el lector interessat al treball de Pineda (en premsa a), on s'analitzen detalladament tots els tipus d'objectes directes, així com els diversos factors que poden influir en la presència del MDO (construccions dislocades, construccions causatives, qüestions d'ordre de mots, tipus de verb, etc.). Aquests tipus d'elements podien presentar la marca ja al segle XIII, especialment en textos valencians (19). Posteriorment, als segles XV i XVI, el fenomen s'estén i ja no és tan geogràficament restringit (20), fins que arriba, ja al segle XVII, a ser l'opció devastadorament majoritària (21).³

- (19) a. Maria Domingo prè a *na Joanna*, [...] ab abdues les mans als cabels (segle XIII, Clams I, p. 46)
 b. Aquel encalsava ab lo coltel treit *al dit Apariçi* (segle XIII, Clams I, p. 50)
 c. [ells] tenien en terra a *Michel Mercer* (segle XIII, Clams I, p. 76)
- (20) a. Mas l'emperador tenia prop sí a *Curial* (segle XV, Curial, p. 62)
 b. e víu que volia ociure a *Othó* (segle XV, Curial, p. 67)

2. Per raons metodològiques, en el cas del segle XVII, aquesta xifra inclou tant els noms propis de divinitat (*Déu*, *Jesucrist*, etc.) com els considerats noms comuns de divinitat, és a dir, introduïts amb algun determinant o possessiu, com ara *Nostra Senyora*, *el Senyor*, *la Mare de Déu*. Per a la distinció entre noms comuns i noms propis de divinitat, *deity names* i *deity nouns*, respectivament, vegeu Caro Reina (2020) i referències allí citades.

3. Dades extretes de Joan Torruella, Manel Pérez Saldanya i Josep Martines (dir.), *Corpus informatitzat del català antic* (CICA) (www.cica.cat).

- c. lo rey de Navarra, loctinent general del senyor, féu penjar *a-n Guillelem Arús*, pagès del terme de Terraça. (segle xv, Safont, «Dietari», p. 95)
- d. per què no m'has dat *a Rachel?* (segle xv, Sant Vicent, Sermons IV, p. IV, 12)
- e. Are deslíga[n]a *Susanna* y líga[n] los vells. (segle xvi, Consueta de Susanna, p. 431)
- f. fonch int[errogat] si coneix *a Joan Palou*, fill de Ant[oni] (segle xvi, Illes xvi-28, p. 458)
- g. No fou poca consolació de trobar *a Lloyset*, com aribàrem, tan bonico y sanet (segle xvi, Liori i Requesens, Epistolaris, carta 13)
- h. don Joan Ferrer de Calatayut, lloctinent de mestre de Montesa, ressi-
dent en lo Temple, matà *a don Geroni Artés Albanell* y a sa muller,
doña Lluïsa de la Cerda, ajudat de un taverner dit Sebastià (Porcar,
«Dietari», fol. 9v)
- i. Después dit Pere Portés véu *a Misser Franquesa*, que fou del Real
Concell (Portés, p. 226)

A primer cop d'ull, les dades de l'evolució del fenomen al llarg dels anys (taula 1) permeten constatar que, en línies generals, el MDO en català s'estén d'acord amb les prediccions de les escales d'(1)-(2), avançant des dels pronoms personals i els noms propis cap a altres categories dels nivells inferiors de les jerarquies. El fet més destacable, en qualsevol cas, és que el MDO era un recurs sintàctic força present en la llengua ja als segles XIV-XV, és a dir, abans que la influència externa de l'espanyol comencés a ser rellevant. Certament, a partir de finals del xv i començaments del xvi, quan aquesta pressió sociolingüística ja és una realitat, els percentatges del MDO es disparen exponencialment en totes les categories: tant en els pronoms personals (per als quals ningú no nega actualment la genuïnitat i, de fet, l'obligatorietat de l'ús de la marca) com per als noms propis o els definits humans.

És adequat, doncs, concloure que el MDO era un fenomen genuí del català, i que la influència de l'espanyol, a finals del xv i començaments del xvi, fou més quantitativa que no pas qualitativa. Escatir com hauria evolucionat el MDO si el català no hagués estat influenciat per l'espanyol no sembla una tasca possible, però sí que convindria prendre en consideració que (i) el MDO és un fenomen existent en moltes i molt diverses llengües del món, entre les quals la família romànica; (ii) el MDO ja existia en català abans que l'espanyol hi influís (com Fabra (1912, § 122) de fet ja havia observat); (iii) en les llengües del món els casos de retracció d'un fenomen sintàctic com aquest són molt escassos, mentre que el que és general és l'ampliació progressiva de contextos amb MDO seguint les escales d'(1)-(2). De fet, de tot això, d'aquesta dimensió del fenomen del MDO, Fabra ja

n'era conscient. No ho va acabar d'expressar en les seves gramàtiques,⁴ però sí quan, en el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, decidí fer una esmena a la ponència que havia presentat Costa i Llobera, que havia parlat d'aquest fenomen com «una marca de servitud tan evident com fàcil de suprimir»:

La preposició *a* ha d'emplearse davant dels pronoms personals tònic [...] i en alguns altres casos. *No's pot considerar el seu ús en l'acusatiu com un castellanisme* [èmfasi nostre], sinó que'l castellà hi ha donat una major extensió que les altres llengües, ja que's troven aplicacions de la *a* en els dialectes d'Itàlia com el sicilià, calabrès i romà; se trova aplicat en la Engadina y en el llenguatge rumanès parlat en les boques del Danubi. (Fabra, 2010, p. 877)

Aquestes paraules de Fabra ens semblen especialment pertinents per cloure aquest article amb el qual hem pretès fer una mica de llum sobre la naturalesa del fenomen del MDO, un dels més controvertits —i a parer nostre també dels més interessants— de la gramàtica i la normativa de la llengua catalana.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ADELL, Marc V. (1994). «Problemàtica de l'acusatiu preposicional en català: notes al voltant de Roís de Corella». A: *Miscel·lània Germà Colón*. Vol. 1. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 93-109.
- AISSEN, Judith L. (2003). «Differential object marking: Iconicity vs. economy». *Natural Language and Linguistic Theory*, núm. 21, p. 435-483.
- BOSSONG, Georg (1991). «Differential object marking in Romance and beyond». A: WANNER, Dieter; KIBBEE, Douglas A. (ed.). *New analyses in Romance linguistics*. Amsterdam: John Benjamins, p. 143-170.
- (1998). «Le marquage différentiel de l'objet dans les langues d'Europe». A: FEUILLET, Jack (ed.). *Actance et valence dans les langues d'Europe*. Berlín: Mouton de Gruyter, p. 193-258.
- CABANES, Vicent (1994). «Anàlisi de la construcció d'objecte directe de persona en català (segles XIII-XVI). Estudi del sintagma *article + substantiu*». *Miscel·lània*, núm. 94, p. 77-136.
- (1995). «Anàlisi de la construcció d'objecte directe de persona en català (segles XIII-XVI). Estudi del nom propi». *A Sol Post*, núm. 3, p. 47-89.
- CARO REINA, Javier (2020). «Differential object marking with proper names in Romance languages». A: KEMPF, Luise; NÜBLING, Damaris; SCHMUCK, Mirjam (ed.). *Linguistik der Eigennamen*. Berlín: Mouton de Gruyter. (Linguistik, Impulse & Tendenzen; 88)

4. Llevat, potser, de la que publicà en francès (*Grammaire catalane*), on afirmava que la preposició *a* «peut aussi se placer devant un nom de personne; mais cet usage de la préposition *à* est évité par la plupart des écrivains actuels» (Fabra, 1941, p. 83).

- ESCANDELL-VIDAL, Victoria (2007). «Acusatiu preposicional i dislocació amb clític». *Caplletra*, núm. 42, p. 185-218.
- (2009). «Differential object marking and topicality: The case of Balearic Catalan». *Studies in Language*, núm. 33, p. 832-885.
- FABRA, Pompeu (1912). *Gramàtica de la llengua catalana*. A: FABRA, Pompeu (2005). *Obres completes*. Direcció a cura de Jordi Mir i Joan Solà. Vol. 1: *Gramàtiques de 1891, 1898, 1912*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana: Edicions 62; València: Edicions 3 i 4; Palma: Moll.
- (1918 [1933]). *Gramàtica catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- (1941). *Grammaire catalane*. París: Les Belles Lettres.
- (2010). *Obres completes*. Direcció a cura de Jordi Mir i Joan Solà. Vol. 7: *Converses filològiques*. Barcelona: Raval-Prova: Edicions 62; València: Edicions 3 i 4; Palma: Moll.
- GIEC = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2016). *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: IEC.
- HUALDE, José Ignacio (1992). *Catalan*. Londres: Routledge.
- IEMMOLO, Giorgio (2010). «Topicality and differential object marking: Evidence from Romance and beyond». *Studies in Language*, núm. 34, vol. 2, p. 239-272.
- LACA, Brenda (2006). «El objeto directo. La marcación preposicional». A: COMPANY, Concepción (dir.). *Sintaxis histórica del español. Primera parte: La frase verbal*. Vol. 1. Mèxic: Fondo de Cultura Económica: Universidad Nacional Autónoma de México, p. 423-475.
- LEONETTI, Manuel (2008). «Specificity in clitic doubling and in differential object marking». *Probus*, núm. 20, p. 33-66.
- LÓPEZ, Luis (2012). *Indefinite objects: Scrambling, choice functions and differential marking*, Cambridge (Mass.); Londres: MIT Press.
- MEIER, Harri (1947). «O problema do acusativo preposicional no catalao». *Boletim de Filologia*, núm. 8, p. 237-260.
- (1948). «Sobre as origens do acusativo preposicional nas línguas românicas». A: MEIER, Harri (ed.). *Ensaio de filologia românica*. Lisboa: Edição da «Revista de Portugal», p. 115-164.
- MESTRES, Josep M.; COSTA, Joan; OLIVA, Mireia; FITÉ, Ricard (1995). *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. Vic: Eumo; Barcelona: Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra: Associació de Mestres Rosa Sensat.
- NÆSS, Å. (2004). «What markedness marks: The markedness problem with direct objects». *Lingua*, vol. 114, p. 1186-1212.
- PENSADO, Carmen (1995). «El complemento directo preposicional: estado de la cuestión y bibliografía comentada». A: PENSADO, Carmen (ed.). *El complemento directo preposicional*. Madrid: Visos Libros, p. 11-59.
- PERERA I PARRAMON, Joan (1986). «Contribució a l'estudi de les preposicions en el *Tirant lo Blanch* (primera part)». *Llengua & Literatura*, núm. 1, p. 51-109.
- PINEDA, Anna (2018). «Acostament al marcatge diferencial d'objecte als inicis del català modern». *eHumanista/IVITRA*, núm. 14, número especial: *Gramàtica del català modern (1601-1833)*, p. 570-596.
- (2019). «Aspectes de la transitivitat en els inicis del català modern». *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, núm. 66, p. 207-236.

- PINEDA, Anna (en premsa a). «El complement directe (I). El marcatge diferencial d'objecte». A: MARTINES, Josep; PÉREZ SALDANYA, Manuel; RIGAU, Gemma (ed.). *Gramàtica del català antic*. Amsterdam: John Benjamins.
- (en premsa b). «El complement directe (II). Aspectes de la transitivitat» A: MARTINES, Josep; PÉREZ SALDANYA, Manuel; RIGAU, Gemma (ed.). *Gramàtica del català antic*. Amsterdam: John Benjamins.
- ROHLFS, Gerard (1971). «Autour de l'accusatif prépositionnel dans les langues romanes». *Revue de Linguistique Romaine*, núm. 35, p. 312-327.
- (1973). «Panorama de l'accusatif prépositionnel en Italie». *Studii și Cercetari Lingvistice*, núm. 24, p. 617-621.
- RUAIX, Josep (1985). *El català/2. Morfologia i sintaxi*. Moià: Ruaix.
- SALVADOR, Vicent; Pérez SALDANYA, Manel (1993). «Transitivité et interférence linguistique: la construction A + complément d'objet direct en espagnol et en catalan». *Contrastes: Revue de Linguistique Contrastive*, p. 39-67.
- SANCHO CREMADES, Pelegrí (2002). «La preposició i el sintagma preposicional». A: SOLÀ, Joan; LLORET, Maria-Rosa; MASCARÓ, Joan; PÉREZ SALDANYA, Manuel (dir.). *Gramàtica del català contemporani*. Vol. 2. Barcelona: Empúries, p. 1749-1768.
- SOLÀ, Joan (1994). *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*. Barcelona: Empúries.
- TORREGO, Esther (1998). *The dependencies of objects*. Cambridge (Mass.): MIT Press.
- WHEELER, Max; YATES, Alan; DOLS, Nicolau (1999). *Catalan: A comprehensive grammar*. Londres; Nova York: Routledge.